
ПОЕЗІЯ – ХАЙ ЦЗИ

В. Б. Урусов

Хай Цзи 海子, його справжнє ім'я Ча Хайшен 查海生, народився 24 березня 1964 р. в селищі Гаохе провінції Аньхой. Це типовий сільський район. У 15 років Хай Цзи вступив до юридичного інституту Пекінського університету. Вірші почав писати під час навчання в університеті. 1983 року після випуску отримав роботу на кафедрі філософії Китайського університету політології. За видатні досягнення в поезії Хай Цзи в 1986 році був відзначений особливою премією поетичного конкурсу в рамках Першого фестивалю мистецтв Пекінського університету. 1988 отримав заохочувальну премію журналу “十月” “Жовтень”. 26 березня 1989 покінчив життя самогубством, кинувшись під колеса потягу в Шанхайгуані. Йому тоді було 25 років. Тривалий час поезія Хай Цзи була невідома світу, але саме його поезія стала проривом в історії нової китайської літератури 80-х років ХХ століття.

Тільки після смерті Хай Цзи його творчість отримала широке визнання і високу оцінку, стала предметом глибоких досліджень у наукових колах. 2001 року поезія Хай Цзи була відзначена вищою літературною нагородою Китаю – поетичною премією журналу “Народна література”. Його вірші включені до 20 поетичних збірок, а також увійшли до університетських курсів “Вибраних творів сучасної китайської літератури”. Вірш “Біля моря, де весна цвіте” “面朝大海, 春暖花开” включений до шкільних підручників.

У сучасній китайській поезії Хай Цзи часто оцінюють як “символ поезії певної епохи” і як “поета зі світовим баченням, який зробив значний внесок у світову літературу”. У новій поезії Китаю кінця 80-х років ХХ століття Хай Цзи посідає особливе місце. Його творчість не тільки вплинула на ціле покоління поетів, а й повністю змінила концепцію поезії тієї епохи, ставши важливою складовою частиною китайської поезії. Творчість Хай Цзи стала визначним явищем, відрізнялася ліричністю і новаторством, була зрозумілою, що рідко траплялося в той час.

Поет Сі Ду 西渡 (Чень Гопін 陈国平) нещодавно так написав про силу впливу поезії Хай Цзи: «У Китаї немає музи поезії. Відсутня функція музи в старій китайській поезії покладалася на кількох визначних поетів, яких називали божествами поезії. Для поетів з душею патріотів таким божеством був Цюй Юань. Для тих, хто прагнув до самоти на природі, таку роль виконував Тао Юаньмін. Для тих, хто прагнув до поетичного майстерності – це був Ду Фу. Лі Бо був божеством для всіх.

Народження нової поезії проявилось не тільки в поетичній формі, а й у революції поетичної мови, ще більше в самій природі поезії, зсуві суспільного статусу поета. Це також означає, що колишні класичні поети вже не могли виконувати функції поетичних муз. Але протягом тривалого часу нова поезія не створила нових божеств поезії для заміни старих. Як засновник нової поезії Го Можо, здавалося, відзначався цими якостями. На жаль, його поетичний геній виявився занадто короткочасним, а людське життя надто довгим. Місце нового поетичного божества поезії було вільним до появи Хай Цзи.

Сила впливу поезії Хай Цзи на читачів робила його гідним звання божества поезії. Для багатьох читачів Хай Цзи не просто один з багатьох поетів, але символізував поета, був зразком поета, їхні почуття до Хай Цзи були не просто по-

чуттями читачів до автора, але почуттями віруючих до божества. Незабаром після смерті Хай Цзи поет Сі Чуань передбачив, що Хай Цзи стане легендою нашого часу. Це пророцтво незабаром стало реальністю.

Хай Цзи мав необхідні якості, щоб стати божеством поезії: геніальність, легендарне життя і свобода висловлення у своїх текстах. Ці особливості за популярністю серед читачів наближають його до Лі Бо. Насамперед, Хай Цзи володів незаперечним поетичним даром. Коли Хай Цзи помер у віці 25 років, то ним уже були написані значні твори, блискучі твори. Але ще більш вражає те, що Лі Бо свої твори написав, в основному, коли йому вже було за 40. Крім того, наповнена правдою і вигадками історія кохання Хай Цзи, його трагічна смерть зробили життя поета легендою. Нарешті, в поезії він проявив свій вільний характер, відповідаючи уявленням людей про життя поета.

Ставши божеством поезії, Хай Цзи мав багато нових особливостей, яких не було у старих поетів. Хай Цзи привніс в китайську поезію зовсім новий поетичний дух. Якоюсь мірою, це було повторенням нової міфології Го Можо, і відповідало місцю, яке визначив для нової поезії її основоположник Ху Ши. Суть такої концепції у “формуванні совісті нації, яка ще не народилася”. Це зближує Хай Цзи з такими поетами, як Цюй Юань, Уолт Уїтмен, які мали якийсь божественний дар. Саме це ставить Хай Цзи вище інших поетів.

А ще поезія Хай Цзи відзначається певною чистотою. З одного боку, це проявляється в його зосередженості на поезії, він віддається їй всім серцем, безкорисливо, з іншого боку, в чистоті почуттів і темпераменті молодості Хай Цзи. За цей темперамент Хай Цзи часто дорікали у поетичних колах, де говорили про нестачу майстерності, незрілість його поезії. Але читачів не хвилювали ці претензії, навпаки, вони перетворили Хай Цзи на божество молодості.

Ще поезія Хай Цзи особливо зворушила серця сучасних читачів її тугою за батьківщиною і тяжінням до землі. Хвиля урбанізації приносить у міста все більше і більше “сільської інтелігенції” (так Хай Цзи сам себе називав), яка відірвана від своїх рідних місць. Ця інтелігенція фізично покинула село, але її душа все ще блукає по рідній землі. Поезія Хай Цзи служить хорошою розрадою для таких людей. Це означає, що до тих пір, поки процес урбанізації в Китаї породжуватиме цю “сільську інтелігенцію”, яка заблукала між містом і селом, неповторна чарівність поезії Хай Цзи не буде втрачена».

Пропоную переклад найбільш відомих віршів Хай Цзи:

<p>我所能看见的少女 水中的少女 请在麦地之中 清理好我的骨头 如一束芦花的骨头 把他装在箱子里带回 我所能看见的 洁净的少女，河流上的少女 请把手伸到麦地之中 当我没有希望坐在一束 麦子上回家 请整理好我那凌乱的骨头 放入一个小木柜。带回它 象带回你们富裕的嫁妆 但是，不要告诉我 扶着木头，正在干草上晾衣的 母亲</p>	<p>Дівчата, яких міг бачити Дівчата, яких міг бачити дівчата у воді прошу я на пшеничнім полі очистити мої кістки що наче з очерету пух принести у футлярі скрипки тих чистих дівчат яких міг бачити у потоці річковому прошу за руку провести по полю коли надії вже немає то повертаюся додому на снопі пшениці прошу порядок навести у кістках та у червоній скрині повернути їх як повертають ваше багате придане але не кажіть моїй мамі, яка на сіні, що притулила до дерева, одяг сушить.</p>
---	---

<p>《给B的生日》 天亮我梦见你的生日 好像羊羔滚向东方 ——那太阳升起的地方 黄昏我梦见我的死亡 好像羊羔滚向四方 ——那太阳落下的地方 秋天来到，一切难忘 好像两只羊羔在途中相遇 在运送太阳的途中相遇 碰碰鼻子和嘴唇 ——那友爱的地方 那秋风吹凉的地方 那片我曾经吻过的地方</p>	<p>До дня народження “В” На світанку сниться твій день народження немов баранчик котиться на схід туди, де сходить сонце а в сутінках мені наснилась смерть немов баранчик котиться на захід до того місця, де сідає сонце приходить осінь, коли все незабутнє неначе два баранчика зіткнулись на дорозі на тій дорозі, де проносять сонце зіткнулись губи і носи там, де любов і дружба там, де осінній вітер студить там, де залишив поцілунок.</p>
<p>你的手 北方 拉着你的手 手 摘下手套 她们就是两盏小灯 我的肩膀 是两座旧房子 容纳了那么多 甚至容纳过夜晚 你的手 放在他上面 把他们照亮 于是有了别后的早上 在晨光中 我端着一碗粥 想起隔山隔水的 北方 有两盏灯 只能远远抚摸</p>	<p>Твої руки Північ тягну твої руки руки знімаю рукавиці вони – дві лампочки мої плечі – два старих будинки так багато в собі вмістили і навіть вмістили вечір твої руки на них їх опромінюють після розлуки вранці на світанку поставлю миску каші і згадаю там за горами на півночі ті дві лампочки лиш здалеку до них торкнуся</p>
<p>面朝大海，春暖花开 从明天起，做一个幸福的人 喂马，劈柴，周游世界 从明天起，关心粮食和蔬菜 我有一所房子， 面朝大海，春暖花开 从明天起，和每一个亲人通信 告诉他们我的幸福 那幸福的闪电告诉我的 我将告诉每一个人 给每一条河，每一座山，取个温暖 的名字 陌生人，我也为你祝福 愿你有一个灿烂前程 愿你有情人终成眷属 愿你在尘世获得幸福 我只愿面朝大海 春暖花开</p>	<p>Біля моря, де весна цвіте Я завтра стану таким щасливим і буду годувати коня, рубати дрова і мандрувати світом вже завтра піклуватимусь про хліб, про овочі адже у мене є будинок, біля моря, де весна цвіте всім близьким завтра я листи відправлю їм розповім про щастя мені про це щаслива блискавка казала я кожному розповідатиму про це і кожній річці і горі я підберу ім'я ласкаве вам, незнайомці, теж я бажаю щастя вам побажаю, щоб стелився шлях закоханим бажаю, нарешті, одружитись вам щастя побажаю в цьому суєтному світі а я залишусь біля моря, де весна цвіте</p>